

A ZÁRTTÉRI VADGAZDÁLKODÁS LEHETSÉGES SZEREPE A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN

NÉMETH RICHÁRD
KONCZ GÁBOR

Összefoglalás

A zárttéri vadgazdálkodás, mint a vadgazdálkodás egyik rohamosan fejlődő területe, jelentős mértékben hozzájárulhat a vidéki térségek fejlesztéséhez, a foglalkoztatási viszonyok javításához, a jövedelemszerzési lehetőségek bővítéséhez, a versenyképes élelmiszeripari termékek előállításához és a turisztikai potenciál erősítéséhez. Vizsgálatainkat a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található Megyaszó településen és annak külterületén fekvő vadászterületen végeztük, a következő kutatási kérdésekre keresve a választ:

- *A vizsgált területen mely vadfajok zárttéri tartására, hasznosítására van igény és miért?*
- *Milyen módon járulhat hozzá a zárttéri vadgazdálkodás a vizsgált településen élők életkörülményeinek javításához?*
- *Hogyan járulhat hozzá a zárttéri vadgazdálkodás a helyi foglalkoztatási lehetőségek bővítéséhez, a turisztikai potenciál erősítéséhez?*

A kérdőíves és interjú vizsgálatok eredményei alapján megállapítható, hogy a vizsgált területen a zárttéri apróvad-gazdálkodásnak a jövőben szerepe lehet a fogoly visszatelepítésében, a fácán állomány nagyságának növelésében. A zárttéri nagyvad-gazdálkodás összekapcsolható a helyi, minőségi élelmiszertermeléssel, a vadkár csökkentésével, a műveletlen mező- és erdőgazdasági területek termelésbe vonásával és hozzájárul a vadfauna bővítéséhez is. Jelentősen bővíthető a turisztikai vonzerőleltár, a vendégkör, az alacsonyabb iskolai végzettségű helyi lakosság is munkalehetőséghez juttatható.

JEL: Q29

Kulcsszavak: megújuló erőforrások, vadhús, vadászturizmus, lakossági felmérés

The possible role of captive wildlife management is rural development

Abstract

The captive wildlife management such as a branch of game management may have a meaningful role in development of rural areas, in improvement of rural employment conditions, enlargement of income generating potential, marketable food industry production, enhancement of tourism potential. Our survey we performed in Borsod-Abaúj-Zemplén County, in a hunting ground that is located in the periphery of Megyaszó village. Our goals are to answer the following research questions:

- *What kind of wild species required for captive wildlife management and utilization in the study area, and why?*
- *How can the captive wildlife management contribute to the improvement of the quality of living in the circle of local people?*
- *How can the captive wildlife management contribute to the growth of employment opportunities and enhancement of tourism potential?*

Based on research findings of questionnaire and interview study it can be proved that captive small game management may have an important role in the repatriation of partridge and increase in population size of pheasant. The captive big game management is connectible to quality local food production, reduction of wild boar damage, initiation production in uncultivated agricultural and silvicultural lands and contributes to expand wild fauna. It can contribute to enlargement of the attractive forces of tourism and growth of guests' number. This activity offers new possibility of employment for local people who have lower education level.

Keywords: renewable resources, game meat, hunting tourism, public survey

JEL: Q29

Bevezetés

Kutatásunk témájául a zárttéri vadgazdálkodás és a vidékfejlesztés kapcsolatának vizsgálatát választottuk. Véleményünk szerint a vadállomány fenntartásával, védelmével, hasznosításával foglalkozó vadgazdálkodás, továbbá ezen belül az egyes szakterületek – így a zárttéri vadgazdálkodás is – jelentős szerepet tölthetnek be a vidéki térségek életében megfelelő szabályozás és támogatáspolitikai mellett. Ezen kívül a vadgazdálkodás szoros összefüggésben van más, vidéki erőforrásokat hasznosító, a vidék megélhetését biztosító, fejlődését elősegítő tevékenységgel is, például a mezőgazdasággal, erdőgazdálkodással, a vidékhez köthető kulturális, természeti értékek megőrzésével, a turizmussal. (Forstner et al. 2006).

A zárttéri vadgazdálkodás először Új-Zélandon kapott kiemelt figyelmet a vidékfejlesztésben is, ahol a szarvasfarmok száma az 1980-as évek végére meghaladta a négyezret, jelentős exportbevételhez juttatva az országot (de Vos 1990). A vadgazdálkodásnak a vidékfejlesztésben betöltött szerepe leginkább a fejlődő országokban kapott nagy jelentőséget amit több országban az Egyesült Nemzetek Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete is támogatott (Asibey-Child 1990).

A zárttéri vadgazdálkodás vidékfejlesztésben betöltött jelenlegi és jövőbeli szerepének bemutatásával, tárgyalásával korábban tehát igen kevés tanulmány foglalkozott. Részben talán ennek is köszönhető, hogy a zárttéri vadgazdálkodás egyelőre nem számíthat a mezőgazdasághoz vagy az erdőgazdálkodáshoz hasonló Európai Unió támogatásban. Ugyanakkor számos olyan perifériális helyzetű, kedvezőtlen természeti adottságokkal jellemezhető, társadalmi-gazdasági mutatók alapján hátrányos helyzetű települése lehet országszerte, ahol a vadgazdálkodás szempontjainak középpontba helyezésével hasznosulhatnak a leghatékonyabban a helyi erőforrások.

A zárttéri vadgazdálkodás fogalmát illetően a hangsúly azon van, hogy a tartott, tenyésztett állat valóban vadfaj legyen, vagyis vadászható, elejthetőnek, elfoghatóknak kell lennie. A zárttéri vadgazdálkodás két fő tevékenységi területre bontható, a zárttéri apróvad-gazdálkodásra és a zárttéri nagyvad-gazdálkodásra. Magyarországon a zárttéri körülmények között tartott és szaporított három leggyakoribb apróvadfaj a fácán, a tőkés réce, illetve a fogoly. Nagyvadfajok közül főképpen a gímszarvast, dámszarvast, szika szarvast, vaddisznót és muflont hasznosítják zárttéri vadgazdálkodás keretében (Kóhalmy 1990).

Vizsgálatunk során olyan települést választottunk mintaterületként, ahol dámszarvast tartanak zárttéri körülmények között, amely a nagyvadfajok közül a legalkalmasabb zárttéri tarásra, mert helyhűsége miatt jól tűri a zárt tartást, jó legelőkészsége miatt pedig legelőhasznosításra is alkalmas (Ákoshegyi 2005). A zárttéri nagyvad-gazdálkodás növekvő jelentőségét mutatja, hogy az állománybecslések egyre nagyobb létszámmal számolnak a dámszarvas, a gímszarvas, a muflon és a vaddisznó esetében egyaránt. A 2009/2010-es vadászati évben, a tavaszi állománybecslések szerint már 6194 dám képezte a vadaskerti, vadfarmi állományokat, ami a teljes becstült egyedszám (a szabadtéri egyedszámot is beleértve) 23%-át tette ki (Országos Vadgazdálkodási Adattár).

Az erőforrásoknak több típusát különböztetjük meg, vannak nem megújuló, megújuló és léteznek olyan erőforrások is, amelyek ésszerű, fenntartható módon való gazdálkodással folyamatosan megújíthatóak, ilyen a vadállomány is (Csányi 2007). A vadállománnyal csak úgy lehet fenntartható módon gazdálkodni, ha az élőhelyeket is megőrizzük, tehát a komplett ökológiai rendszerek megőrzését, fenntartását kell biztosítani, amelynek a vadfajok ugyanolyan részét képezik, mint az egyes védett fajok (Standovár-Primack 2001). A vadállománynak, mint hasznosítható természeti erőforrásnak a megőrzése nem csupán a vadgazdálkodás feladata, hanem vidékfejlesztési érdek is. A vadállomány és élőhelye is táji, természeti értéket képvisel, szerepe van a vidéki lakosság életkörülményeinek javításában, tehát szerves részét képezi a vidékfejlesztési folyamatoknak (Szűcs 2008).

A vadgazdálkodásnak nagy szerepe lehet a természeti és táji értékekben gazdag területek, a tanyás térségek, az aprófalvas térségek, a mezőgazdasági és vidékfejlesztési térségek hatékony, hosszú távú fejlesztésének előidézésében, amely a természetkímélő, természethez közeli gazdálkodási formákra, az ökoturizmusra, a falusi szálláshelyek kapacitását hasznosító idegenforgalomra, a piacképes termékeket előállító biogazdálkodásra épül. Tulajdonképpen a vadgazdálkodási tevékenységek megfelelnek ezeknek a kritériumoknak, ráadásul integrált módon kielégítik a vidékfejlesztésben oly fontos mező- és erdőgazdálkodási, rekreációs igényeket is (Magda-Marselek 2010).

A vadgazdálkodás és a hozzá kapcsolódó vadászturizmus kiterjesztési pontot jelenthet a vidék számára, mivel kapcsolódik a turizmusfejlesztéshez, az alternatív jövedelemszerzési lehetőségek bővítéséhez. A vadgazdálkodás munkahelyeket teremt és mindemellett környezetkímélő is. A vadászturizmus és a vele összefüggő állatmegfigyelés a vidéki turizmusformák közé tartozik és kiválóan összekapcsolható a falusi- és ökoturizmussal, a borturizmussal, a vidékfejlesztési célokkal. A vadászturizmus jelentőségét mutatja az országba érkező külföldi vendégvadászok száma, mely 23-25 ezer főre tehető évente. Egy vendégvadász általában 3-5 napot tölt hazánkban, ami éves viszonylatban 100 ezer vidéki szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakát jelent (Fábián 2006, Magda-Marselek 2010).

Anyag és módszer

A vizsgálatra a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található Megyaszó településen, illetve a község területén fekvő, vegyes vadas jellegű vadászterületen került sor. Megyaszó kiválasztását indokolta, hogy a Szerencsi kistérség területén helyezkedik el, amelyet 2007-ben a leghátrányosabb helyzetű kistérségek közé soroltak be, 2012-ben

pedig létrehoztak egy szarvasfarmot, ahová 22 db dámszarvaszt telepítettek. Ez a kezdeményezés a térségben egyedülállónak mondható, a későbbiek során a farmi állomány nagyságát növelni szeretnék.

A kutatás első lépéseként egy általános helyzetfeltáró tanulmány készült el, amely sorra vette azokat a szempontokat, amelyek egy településfejlesztési koncepció helyzetfeltáró munkafázisától elvárhatók. A további kutatási lépések megalapozásaként megvizsgáltuk a település helyzeti energiáit, természeti adottságait és társadalmi-gazdasági (pl. gazdasági szerkezet, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, iskolázottság) jellemzőit. Továbbá részletesebben értékeltük a helyi vadgazdálkodás jelenlegi helyzetét.

A vizsgálatok során az empirikus társadalomtudományi módszerek kaptak nagyobb jelentőséget, a természeti adottságok pontosabb feltárása nem szerepelt célkitűzéseink között, sokkal inkább a társadalmi-gazdasági háttérre és kapcsolódási pontokra koncentráltunk. 2013 elején kérdőívezést végeztünk a település lakosainak körében, míg a vadgazdálkodásban dolgozó szakemberek körében interjúzásra került sor. A közvélemény-kutatás 180 fő megyaszói lakost érintett, ennek a vizsgálatnak az volt a célja, hogy megismerjük a helyi lakosság jelenlegi kapcsolatát a vadgazdálkodással és a véleményét a továbblépéshez elengedhetetlen fejlesztésekkel kapcsolatban. A kérdőíves vizsgálat eredményeinek feldolgozása az IBM SPSS adatelemzési rendszer segítségével történt. A többváltozós elemzési módszerek közül a keresztábla-elemzést, illetve egy szempontos varianciaelemzést alkalmaztunk. Az interjú vizsgálat feldolgozása kvalitatív módszerekkel történt, ennek célja a zárttéri gazdálkodást befolyásoló tényezők pontosabb megismerése volt.

Eredmények

Megyaszó társadalmi-gazdasági viszonyai

Megyaszó nem tartozik Borsod-Abaúj-Zemplén megye leghátrányosabb helyzetű települései közé, ugyanakkor az utóbbi években a negatív tendenciákat mutató társadalmi-gazdasági folyamatok felerősödtek a településen. A település népességszáma a 2002 és 2012 közötti tíz évben mintegy 13%-kal, 2722 főre csökkent. A helyi társadalom korösszetétele öregedő tendenciát mutat és a kevés munkalehetőség miatt igen jelentős a vándorlási veszteség (egyes években 2% feletti).

A helyi lakosság foglalkoztatásában az iparnak és építőiparnak van a legjelentősebb szerepe, ugyanakkor a település karakterére a főállásban csak 6,2%-ot foglalkoztató mezőgazdaság is rányomja a bélyegét. A vállalkozások kétharmada (östermelőkkel együtt) a mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágba sorolható. A településen élő foglalkoztatottak negyede munkavállalás céljából más településre ingázik, elsősorban Miskolcra és Szerencsre.

A településen 100 foglalkoztatottra 175 eltartott jut, férfiak esetében a foglalkoztatási ráta 49,3%-os, míg nők esetében ez mindössze 36,7%. A település lakosságából 279 fő munkanélküli. A munkanélküliek nagy része általános iskolai vagy annál alacsonyabb végzettséggel rendelkezik. A községben élő munkanélküliek 21,9%-a 8 osztálynál alacsonyabb iskolai végzettséggel, 41%-a pedig általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Ezen lakosok számára szinte kizárólag a helyi önkormányzat által

biztosított közmunka, illetve a helyi termelők által biztosított mezőgazdasági idénymunka nyújt foglalkoztatási lehetőséget.

A helyi vadgazdálkodás

A vizsgált területen színvonalas vadgazdálkodás folyik, ami megmutatkozik a vadászterületen előforduló nagyvadfajok állományának minőségi jellemzőiben is. A vadászterület 8345 ha nagyságú és a legnagyobb része Megyaszó külterületén található, viszont több, a település szomszédságában elhelyezkedő község területére is kiterjed, úgymint Alsódobsza, Sóstófalva és Legyesbénye. A vadászterületen négy főt foglalkoztatnak hivatásos vadászként. A vadászterületen 20 ha vadföld és 5 ha vadlegelő található, a vadgazdálkodók éves szinten 0,5 tonna szálas, 1,8 tonna szemes és 1,2 tonna lédús takarmányt használnak fel vadtakarmányozásra széna, búza, szemes kukorica és kukoricaszilázs formájában.

A 2012. évi állománybecslési adatok szerint a vizsgált területen 7 db gímszarvas, 350 db őz, 100 db vaddisznó, 350 db mezei nyúl, 300 db fácán, 10 db fogoly található. Zárttéri körülmények között 30 db dámszarvast tartanak a területen. Éves szinten, átlagosan 1-2 db gímszarvast, 80 db őzet és 70 db vaddisznót ejtenek el. Évtizedekkel ezelőtt a vadászidényben, minden évben több hajtóvadászatot is rendeztek fácánra, illetve mezei nyúlra. Az utóbbi években viszont egyre ritkábban vadásznak ezekre a vadfajokra, mivel azt remélik, hogy a kímélet hatására növekedni fog a lecsökkent állományuk. A helyi mezőgazdasági termékekhez hasonlóan sajnos a helyi vadászterületről származó vadhús esetében sem jellemző a helyi üzletekben történő árusítás.

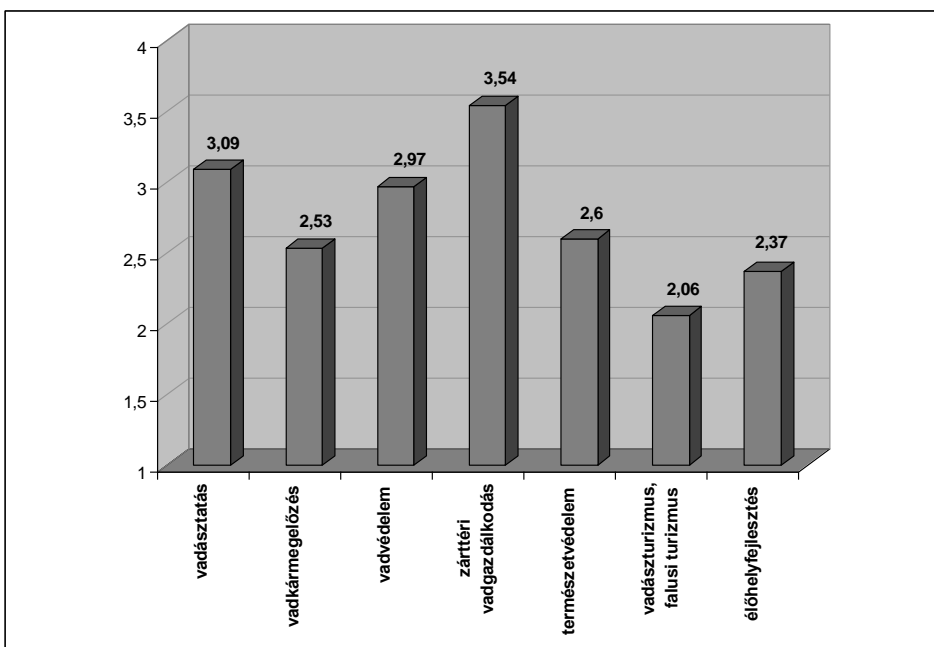
A zárttéri vadgazdálkodás újszerű formájaként, a járás területén egyedülálló módon, a helyi vadászatra jogosult Megyaszón 2011-ben létesített egy szarvasfarmot, egy négy hektár nagyságú területrészen, ami a domborzati és talajadottságai miatt mezőgazdasági művelésre nem kifejezetten alkalmas. A farmra 22 dámszarvast telepítettek, 7 bikát és 15 tehenet, illetve ünöt. 2012-ben már 8 borjú született. Az állatok a farm területén található természetes táplálékon kívül búzából, zabból, árpából és kukoricából álló abraktakarmányt, almát, zöldséges üzletből és piacról származó növényi hulladékot (pl.: káposztalevél, karalábélevél), lucernaszénát és réti szénát kapnak takarmányként. A faj igazolta kiváló legelőkézségét, mivel az elkerített területen az állatok táplálkozásuk során karbantartják a legelőt és az erdei aljnövényzetet is gyérítik. A szarvasfarm létesítését és a törzsállomány beszerzését teljes mértékben a tulajdonos finanszírozta, mivel kifejezetten zárttéri vadgazdálkodásra, zárttéri vadtartó egység létesítésére nem lehet sem hazai, sem pedig közösségi támogatást igényelni. A farm jelenleg öt embernek biztosít állandó munkalehetőséget. A vadfarmot elsősorban hústermelés céljából hozták létre, kísérleti jelleggel, de a későbbiekben bővíteni szeretnék a területét és növelnék a zárttéri vadállomány létszámát is, és amennyiben a termelés gazdaságossá válik, más vadfajokat is szeretnék zárttéri körülmények között tartani, hasznosítani.

Lakossági kérdőíves vizsgálat eredményei

A kérdőíves vizsgálat során nagy figyelmet fordítottunk arra, hogy az egyes társadalmi csoportok véleményét külön-külön is feltérképezzük. A kalibráló kérdéseket követően arra kerestük a választ, hogy a megkérdezettek mely gazdasági ágak fejlesztésében látnak lehetőséget a településen, megvizsgáltuk a kötődésüket az ismereteiket vadgazdálkodással kapcsolatban, továbbá feltártuk húsfogyasztási szokásaikat is. A

kérdéseket igyekeztünk közérthetően megfogalmazni, a kérdéssorban csak néhány komolyabb szakismerettel megválaszolható kérdés szerepelt. Az ezekre adott válaszokból ugyanakkor kiderült, hogy a helyi lakosok többsége meglehetősen tájékozott a vadgazdálkodás témakörében.

A válaszadók 86,7%-a tud arról, hogy a község területén szarvasfarm működik, vagyis folytatnak zárttéri vadgazdálkodást. A válaszadók 78,9%-a saját érdekének tartja, hogy a településen a helyi adottságokhoz igazodó, szakszerű vadgazdálkodást folytassanak. A helyiek véleménye szerint a településen folytatott vadgazdálkodás keretében zajló vadásztatás, vadkármegeelőzés, vadvédelem, zárttéri vadgazdálkodás, élőhely-fejlesztés, természetvédelem, illetve a vadászturizmus más turizmusformákkal történő összehangolása közül egyértelműen a zárttéri vadgazdálkodás a legszínvonalasabb, tehát fejlesztésre érdemes. A megkérdezettek 1-től 4-ig terjedő skálán (ahol az 1 számít nagyon rossznak a 4 pedig a nagyon jónak) a válaszadók 60%-a nagyon jónak, 35,6%-a jónak és csupán 3,3%-a ítélte meg rossznak ennek a tevékenységnek a színvonalát. Ezzel szemben például a vadkármegeelőzést 35,6%-os arányban ítélték meg rossznak és csak 8,9%-os arányban nagyon jónak. A zárttéri vadgazdálkodás a skálán átlagosan 3,54-es értéket kapott és a szórás értéke is ennek a tevékenységnek a megítélésénél volt a legalacsonyabb (0,621), tehát a lakosok egyetértettek abban, hogy a vizsgált területen nagyon színvonalas zárttéri vadgazdálkodást folytatnak (1. ábra).

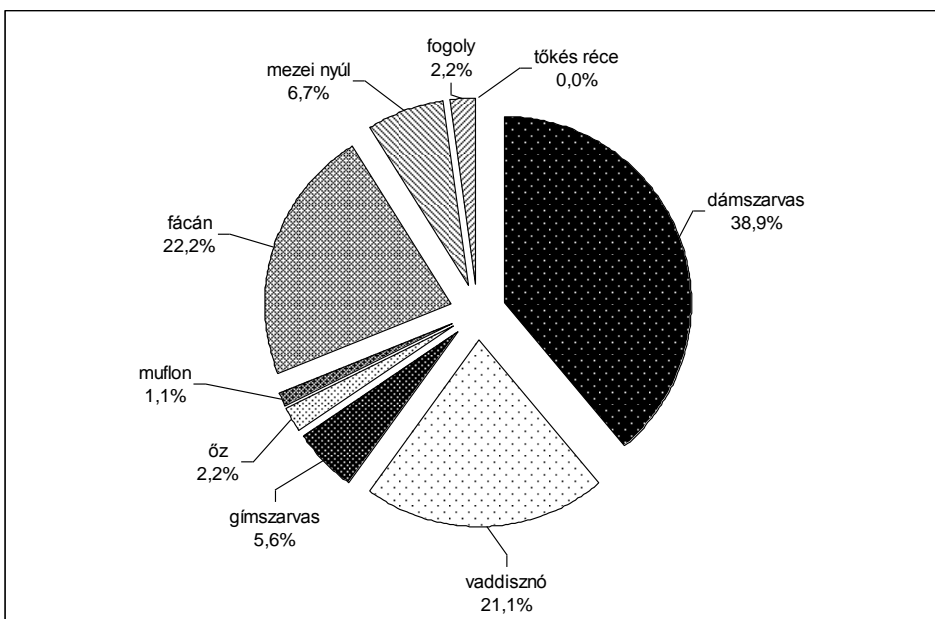
1. ábra: A helyi vadgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységek színvonalának értékelése 1-től 4-ig terjedő skálán (1=nagyon rossz, 2=rossz, 3=jó, 4=nagyon jó)

Forrás: Kérdőíves vizsgálat alapján saját szerkesztés (2013).

A megkérdezettek 82,2%-a egyetért azzal, hogy a község területén működő vadfarm hozzájárul a helyi turisztikai potenciál erősítéséhez. A helyiek többsége a különböző turizmusformák közül a horgászturizmus, a vadászturizmus, a bor- és gasztroturizmus,

valamint a lovas turizmus területén lát fejlesztési lehetőséget. A kérdőíves vizsgálat alanyainak 76,7%-a támogatja a helyi vadászterületről, illetve vadfarmról származó vad esetleges helyben történő feldolgozását és értékesítését, sőt a megkérdezettek 70%-a szívesen vállalna munkát helyi vadaskertben, vadfarmon vagy vadfeldolgozó üzembn. A lakosság azért tartja jó ötletnek a vadhús helyben történő feldolgozását és értékesítését, mert szerintük lenne rá kereslet, a helyiek könnyen friss vadhúshoz tudnának jutni, adottak hozzá a feltételek és fellendülne a helyi gazdaság, kereskedelem is.

Az összesített eredmények alapján a különböző vadfajok közül a válaszadók 38,9%-a a dámszarvas, 22,2%-a a fácán és 21,1%-a a vaddisznó zárttéri tartását tartotta a legjobban összehangolhatónak a helyi gazdaságfejlesztéssel, a munkahelyteremtéssel (1. ábra). A helyi lakosság azért a dámszarvas zárttéri tartását, tenyésztését támogatja, mert szerintük keresett a húsa, a környéken különlegességnek számít, turisztikai vonzereje van. Jó ötletnek tartják a meglévő vadfarm fejlesztését, bővítését, mivel alkalmasak hozzá a területi adottságok és munkahelyeket teremthet (2. ábra).

2. ábra: Az egyes vadfajokkal történő zárttéri gazdálkodás támogatottsága

Forrás: Kérdőíves vizsgálat alapján saját szerkesztés (2013).

Előzetes feltételezéseink szerint a vadászat és a vadgazdálkodás témaköre közelebb áll a férfi lakoshoz, így a vizsgálat elvégzését megelőzően arra számítottam, hogy a körükben magasabb lesz a zárttéri vadgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységek támogatottsága. A férfiak a zárttéri gazdálkodás hozadékai közül a nőknél sokkal fontosabbnak tartották a trófea és a vadhús előállítását, míg a nők szemében leginkább annak volt nagy jelentősége, hogy a zárttéri vadgazdálkodás a falusi turizmus egyik vonzerejeként szolgálhat a településen. A két változó közötti kapcsolat meglétét khinégzet próbával igazoltuk (3,893), ahol a szignifikanciaszint kevéssel az elvárt 5%-os

érték alatt maradt ($\alpha=0,048$). A kapcsolat erősségét a Phi együttható segítségével vizsgáltam meg, amely gyenge (0,208) összefüggést mutatott ki.

Az egyes húsfajták egymáshoz viszonyított minőségének 1-től 4-ig terjedő skálán történő értékelése alapján megállapítható, hogy a halhúst, a baromfihúst és a vadhúst tartják a legjobb minőségűnek. A skálán a halhús 3,52-es, a baromfihús 3,47-es, a vadhús pedig 3,29-es átlagos értéket kapott. A válaszadók baromfihúsból átlagosan 26,21 kg-ot fogyasztanak éves szinten, míg sertéshúsból 26,68 kg-ot. Ebből a két húsfajtából fogyasztanak a legtöbbet a helyiek. A jó minőségűnek tartott és a helyi halastónak, illetve vadászterületnek köszönhetően elvileg elérhető halhúsból és vadhúsból csupán 7,14 kg-ot, illetve 3,14 kg-ot fogyasztanak évente, mivel ezekhez a húsfélékhez nehezen lehet hozzájutni és a gyakran fogyasztott sertéshúshoz, baromfihúshoz képest túl drágák. A vadhús és a birkahús megítélése a nők körében sokkal kedvezőtlenebb, mint a férfiak esetében (1. táblázat).

1. táblázat: A különböző hústípusok értékelése a megkérdezettek neme alapján

Hústípusok	Számtani átlag	F	α
Baromfihús	férfi - 3,36 nő - 3,55 összesen - 3,47	1,973	0,164
Sertéshús	férfi - 3,44 nő - 3,18 összesen - 3,29	3,356	0,070
Marhahús	férfi - 3,23 nő - 2,96 összesen - 3,47	2,330	0,130
Birkahús	férfi - 2,67 nő - 2,16 összesen - 2,38	8,804	0,004
Vadhús	férfi - 3,51 nő - 3,12 összesen - 3,29	5,726	0,019
Halhús	férfi - 3,64 nő - 3,43 összesen - 3,52	1,800	0,183

Forrás: Kérdőíves vizsgálat alapján saját szerkesztés (2013).

A helyiek egyetértettek abban, hogy nehéz olcsón vadhúshoz jutni, hiszen ennél a válaszlehetőségnél volt a legalacsonyabb a szórás értéke (0,148). A megkérdezettek 77,8%-a több vadhúst fogyasztana, ha ahhoz a helyi üzletekben, a többi húsfajtával azonos árszínvonalon hozzá lehetne jutni. A válaszadók 88,9%-a szívesen vásárolna a helyi vadfarmon előállított vadhúsból, amennyiben azt elérhető áron kínálnák.

Az interjú vizsgálat eredményei

A személyes interjú során a megkérdezettek alátámasztották, hogy a község területén elhelyezkedő vadászterület néhány évtizede még apróvadas jellegű volt és a különböző vadfajok közül a fogoly, a fácán és a mezei nyúl élt itt a legnagyobb egyedszámban. Korábban zárttéri fácánnevelés és kibocsátás is folyt a területen, amire vadászturizmus is épült. A mesterséges apróvadtenyésztés legalább tíz helyi lakosnak adott munkát. A megkérdezett szakemberek megerősítették, hogy az apróvadfajok állományosságának csökkenése az intenzív (nagytablás, monokultúras) mezőgazdasági technológia elterjedésére, az intenzív kémiai növényvédelemre, a ragadozók (pl.: vörös róka) és kóbor állatok elszaporodására, valamint a mesterséges apróvadtenyésztés és kibocsátás megszűnésére vezethető vissza.

Jelenleg az itt megtalálható vadfajok közül az őz és a vaddisznó él a legnagyobb egyedszámban a területen. A vaddisznó feldúsult állománya jelentős mezőgazdasági károkat okoz, ezért negatívan befolyásolja a lakosság életét.

A helyi szakemberek elsősorban a zárttéri nagyvad-gazdálkodásban látnak fejlesztési lehetőséget, mivel a kivitelezés olcsóbb és hamarabb megtérül, mint a zárttéri apróvad-gazdálkodás esetében. A mesterséges apróvad-tenyésztés sokkal eszközigényesebb és a közüzemi költségek is magasabbak. A zárttéri nagyvad-gazdálkodás fejlesztését azért helyezték előtérbe, mert a befektetés hamarabb megtérül, az előállított vadhús és trófea piacképes. Ezen kívül a zárttéri nagyvad-gazdálkodásnak szerepe lehet a vaddisznó által okozott kár csökkentésében, megelőzésében, hiszen a szabad területről befogott egyedeket zárttéri körülmények között lehetne nagy számban hasznosítani.

A helyi zárttéri vadgazdálkodás jelenleg hozzájárul a község turisztikai vonzerejének erősítéséhez és rekreációs célokat is szolgál, illetve a vadászterületen dolgozó vadőrökön kívül több helyi lakosnak munkát ad. Az interjúalanyok elmondása szerint a közeljövőben mindenképpen indokolt területének és állományának bővítése, a későbbiekben pedig a lehetőségekhez mérten újabb vadfarmok, esetleg vadaskertek létrehozása.

Következtetések, javaslatok

Egyértelmű választ kaptunk arra, hogy a zárttéri vadgazdálkodás egyaránt hozzájárulhat a helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztéshez, a vadászturizmus és az hozzá kapcsolható turizmusformák fellendítéséhez. Ennek jelentősége a vizsgálati területen egyelőre csekély, azonban a szakemberek jelentős potenciált látnak a tevékenység kiterjesztésében és a társadalmi elfogadottsága is nagyarányú. A zárttéri vadgazdálkodás megoldást kínálhat a konfliktushelyzeteket szülő vadkár problémájára, így még jövedelmezőbbé tehető a helyi mezőgazdasági termelés.

A zárttéri vadgazdálkodás keretében folytatott termelésre, főképpen a hústermelésre, tenyészállat előállításra feldolgozóipar, kereskedelem építhető, így a községben új munkahelyek, vállalkozások jöhetnek létre, fokozható a vizsgált vidéki település önellátása. A vadgazdálkodáshoz és annak zárttéri formájához vadászturizmus kapcsolható, ami jól összehangolható a falusi turizmussal, vendéglátással.

A vizsgálati területen a helyi zárttéri nagyvad-gazdálkodás fejlesztése, a vadfarm területének és állományának bővítése indokolt. A zárttéri vadgazdálkodás keretében hasznosíthatnak mezőgazdasági művelésre nem alkalmas területeket. A területen a zárttéri apróvad-gazdálkodás, kibocsátást és élőhely-fejlesztést is nagyobb jelentőséget kaphat, azonban annak nagyobb költségvonzata csak hosszabb távon térül meg, így annak fejlesztésére inkább csak a távolabbi jövőben kerülhet sor.

Fontos, hogy a helyben előállított vadhús nagyobb hozzáadott értékkel hasznosuljon, aminek a vadászturizmus és a vadhús helyben történő feldolgozása és kereskedelme adhat keretet. E tevékenységek felfejlesztéséhez elengedhetetlen egy marketing kampány végrehajtása a helyi lakosság és a potenciális turisták körében.

A zárttéri vadgazdálkodás elterjesztéséhez a legfontosabb javaslatunk, hogy azonos támogatásban részesüljön, mint a hasonlóan intenzív mezőgazdasági tevékenységek, mivel anélkül az ágazat versenyhátránya nem szüntethető meg.

Hivatkozott források

- [1.] Asibey, E. O. A.-Child G. S. (1990): Wildlife management for rural development in sub-Saharan Africa. = Unasylyva, No. 161., 3-10 o.
- [2.] Ákoshegyi I. (2005): Zárttéri nagyvadtenyésztés. Egyetemi jegyzet. Szent István Egyetem, Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék, Gödöllő, 109 o.
- [3.] Csányi S. (2007): Vadbiológia. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 136 o.
- [4.] de Vos, A. (1990): Applying experience in New Zealand deer farming to developing countries. = Unasylyva, No. 161., 26-32 o.
- [5.] Fábíán Gy. (2006): A vadászturizmus vidékfejlesztési szerepe. = Gazdálkodás, 2006/5. szám, 48-51. o.
- [6.] Forstner, M.-Reimoser, F.-Lexer, W.-Heckl, F.-Hackl, J. (2006): Sustainable Hunting – Principles, Criteria and Indicators. Umweltbundesamt, Vienna, 111 o.
- [7.] Kóhalmy T. (1990): Vadgazdálkodás. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 279 o.
- [8.] Magda R. – Marselek S. (2010): Vidékgazdaságtan I. A vidékfejlesztés gazdasági folyamatai. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 15-31. o.
- [9.] Standovár T. – Primack. B. R. (2001): A természetvédelmi biológia alapjai. Nemzeti Tankönyvkiadó, 542 o.
- [10.] Szűcs I. (2008): Vidékfejlesztés. Vidékfejlesztés alapjai I. Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, főiskolai jegyzet.

Szerzők:

Németh Richárd

VidékJelzstési agrármérnök (MSc) szak
2. évfolyam
nemethricsi20@freemail.hu

Dr. Koncz Gábor (PhD)

adjunktus
Károly Róbert Főiskola
Agrár- és Környezettudományi Intézet
konczg@karolyrobert.hu